

Inserati se sprejajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska likrat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se vsa primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opraviščno (administracija) in ekspedicijska na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za pol leta . . . 5 " -- "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 80 kr. več na leto.

Vredništvo je Poljanski nasip št. 48.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Jezikovna postava.

Govori se, da hoče vlada večni prepir zaradi ravnopravnosti jezikov s tem odpraviti, da bo predložila prihodnjemu državnemu zboru postavo o rabi jezikov. Nemškutarji že jubilirajo, ker mislijo, da bo nemški jezik povzdignjen za občni državni jezik. K sreči pa ima naša stranka večino v državnem zboru in se ni bati, da bi potrdila tako postavo ki bi zagotovila hegemonijo nemškega jezika in z njim hegemonijo nemškega naroda na škodo drugim. Mi bi si pač sami želeli tako postavo, ki bi našim uradom naložila dolžnost, obdržati z nami v maternem jeziku, in ne rečemo nič, če prav viši uradi z Dunajem nemški korešpondirajo. Pa kaj nam pomaga še tako dobra in pravična postava, če se pa ne izvršuje! Treba je malo prej počistiti med našo birokracijo, in uradnikom zatrditi, da ne bodo službe dobili pri nas, ako slovenski ne znajo; treba jim je povedati, da so prešli oni časi, ko je tisti najbolj priljubljen bil in najprej avanziral, kdor je najmanj slovenski znal in najbolj zabavljajl čez Slovence. Taafe je res sicer dosti pošten in pravičen, pa za svoje podložne uradnike se premalo briga, zato delajo po starem kopitu naprej. Taafe naj bi obdržal predsedništvo, pa ministerstvo notranjih zadev naj bi prepustil kakemu odločnemu, slovenskemu možu, na pr. Riegeru; ta bi uradnikom že uro navil. Ravno tako v šolstvu ne bode bolje, dokler tega ministerstva ne prevzame kak odločen Slovan. Zdaj je ministerstvo že dosti dolgo na krmilu, vendar še ni

nič storilo za slovenske srednje šole. Prišlo bo kmalo novo šolsko leto, pa našo bo vse pri starem, učni plan in učne knjige ostanejo iste nemške, ko prej. Naši slovenski profesorji, ki bi bili sposobni podučevati v domačem jeziku, bivajo še zmirom po tujih deželah, tukaj pa imamo tiste nemške zagrzence a la Heinrich. Ravno taka je z uradniki. Ako bi hotela vlada izpeljati ravnopravnost jezikov, morala bi najprej slovenske uradnike iz nemških krajev k nam poslati, nemške pa, ki jezika niso zmožni, od nas prestaviti tje, kjer bodo svoj posel laže opravljali, ker jim nevednost v jeziku ne bo zaprek delala. Kaj pomaga ukaz, naj uradi pišejo po slovenski, če pa tega ne znajo, kaj pomaga vojaka v ogenj goniti, če pa streljati ne zna! Da bodo pa znali, naj se šole tako uravnajo, da bodo že v mladosti učili se ljudje slovanskih jezikov, kakor se moramo mi nemški. Na tukajšnji realki štejejo kakih 100 Nemcev, ki so pa le Kranjci; pa tem se ni treba prav nič slovenščine učiti; nasprotno pa sta francoski in angleški jezik obligatna. Človek bi mislil, da gredo ti mladi ljudje, kedar se izšolajo, vsi na Angleško in Francosko služb iskat. Temu pa ni tako, vsi ostanejo tukaj, in kompetirajo za službe med trdimi Slovenci. Ker se pa jezika našega niso učili, hočejo nam svojo nemščino usiliti, in če jim kdo reče, da to ni prav, postanejo še grobi in brutalni, ter Slovane toliko bolj sovražijo, kolikor imajo lepše službe in dohodke od slovenske zemlje.

Vlada bi ne smela tega dopustiti, da bi se nemška ali vsaj nemškutarska mladina tako

varovala v mladosti pred slovanskim jezikom. Ne samo pri nas, še v Celovcu in Gradcu naj bi se šolarji učili slovenskega jezika, da bi potem laže shajali v življenji, da bi ne bili navezani samo na nemške kraje, da bi lahko tudi pri nas službe dobili. Nam zmirom pravijo, kako koristno je, če človek več jezikov zna; zakaj se pa sami nečejo učiti drugih jezikov?

Če se bo delala jezikovna postava, naj se ne pozabi skrbeti tudi za to, da dobomo uradnike in profesorje slovenščine zmožne; v ta namen pa je prva potreba, da se ustanovi v Ljubljani slovenska pravna akademija, kjer se bodo izgojili uradniki, ki bodo res zmožni v našem jeziku uradovati.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 30. julija.

Druge govorice nimamo v Avstriji ko **prepír zavolj jezikov**. Nemci bi radi svoj jezik vsilili vsakemu, kdor se jim ne brani in v tem so res agresiven narod, ki nobenega sosedu primiru ne pusti. Njih baharija s kulturo od Francozov izposojeno nam je že tako gojusna, da nam ni več moč od tega govoriti. Zdaj hočejo nemščino uvesti kot „staatsprache.“ Češki listi pa so vsi srditi in pravijo, da se ne bodo vdali. Ljubezni do našega maternega jezika in do narodnosti nam ne morejo vzeti, naj sklenejo postavo, kakoršno koli. Mi Slovenci moramo skrbeti pa v prvi vrsti, da razširimo svoje knjige med ljudstvo, in da spišemo zmi-

Pijanec.

Našim ljudem podomačil Vilinski.

13. Stiska.

(Dalje.)

„Barbka!“ dé osorni oče otroku, „vzemi le uni okrhani kozarec, pa mi prinesi žganja iz krčme.“

„Oh, ata,“ hitro odgovori dekletce, „ata, raje naj prinesem malo kruha. Mama so tako slabi, toliko da govore, tako so lačni, sestrice bo tudi umrli, ki nima jesti. Oh, ata, pa jaz že od včera nisem nič okusila. Jeli'te ata, da raje kruha prinesem? Jeli'te da ga?“

„Ne boš ga, pravim jaz, ne boš. Če hočete jesti, delajte, pa skrbite zá-se. Skoči, pravim jaz, prinesi mi žganja, jaz moram piti, žejen sem, da gori v meni. Teci, to ti pravim, pa hitro nazaj, če ne, te premeljem, da mi ne boš več pridgala, kakor mi dela tvoja lepa mati. Hodi, odlazi! če ne — pre.“

Deklice steče, pa prinese žganja, oče popije žganje do kaplje, leže na polomljeno klop in zaspi.

Barbka tiho stopi k očetu, da vidi, ali trdo spi ali samo dremlejo ali pa le miže.

Janko skoči pokenci, pa zarohni: „Kaj me

gledaš ti sova sovasta, poberi se! Človek nima nikoli miru, ne ponoči ne podnevi; če ga baba ne draži, ga pa otroci jezé.“ Prime za klobuk, zaloputne vrata za sabo, da se vse potrese, pa gre ven v krčmo. Noč se je bila storila.

Barbka prestrašena se stisne v kot, potem pa izvleče izpod predpasnika kos kruha in ga veselo materi ponudi. Mati hvalžno povzdigne k nebu oči, pa razdeli kos kruha na dvoje: en košček v vodi namoči in ga da bolnemu detetu, ki ga željno zgrabi in hitro pojé, drugi košček pa da Barbki, večji hčerki.

„Mama“ pravi dobra hčerka, „kaj sami zá-se niste nič obdržali? Nate, tukaj je moj kos, pa mojega vzemite, bom pa jaz počakala do jutri.“

„Ne, otrok moj, ne tako“, dé mati si brisaje solze z oči, „jaz sem bolj trdna ko ti pa tudi laglje potrpi do jutri. Le jej, Barbka le pojel, saj bo še tebi premalo. Jutri nam bo pa ljubi Bogeč kaj dal.“

„No, pa bom mama, pa vi bote tudi malo, jeli'te da bote?“ Rekši, stopi deklice bliže k materi, razlomi kruh na dvoje in ga nese materi k ustam dejaje: „Malo pokusite, mama, če ne, tudi jaz ne morem jesti, če vi ne bote.“ Nato začne pa malo detce jokati in upiti.

Mati gre k njemu, ga vzame na roke in ga aja, kakor more, da bi bilo tiho. Pa, oh, kaj je otroku? da je tako bled, tako višnjev, da ga žene tako zadušljiv kašelj?

„Za božjo voljo,“ kliče prestrašena mati.

„Oh, Barbka, teci po ata, naj pridejo brž, Marička ne bo živela do dne, teci, saj mesec sveti.“

Barbka hiti, kolikor more, da pride do krčme. Hitro odpre vrata in zasopljena pravi: „ata domu, le hitro domu, Marički je hudo, mama so rekli, da ne bo živela, oh ata, mama vas čakajo z Maričko v naročju, ne moremo ji nič pomagati, pa peč je mrzla, led se po hiši dela, ata le brž domu.“

Janko je sedel za mizo med samimi žganjarji.

„Barbka,“ reče otroku, „tu sem-le sedí, malo se pogrej, ne bo tako huda.“

„Res je taka,“ se oglasi eden, „umirati ni treba učiti nikogar, to zna vsak, pa ata tudi pomagati ne morejo nič.“

Barbka stoji en čas poleg očeta, pa jih vleče za sukojo in na tihem pravi: „ata, domu, domu.“

„Sitnežka!“ zaupije Janko nad njo, „le pojdi pa reci, da sem koj domá! zgubi se!“

rom kaj novega, da ne bo naše ljudstvo duševno stradalo, da ne bo primorano, po nemški literaturi duševne hrane iskati.

„Narodni listy“ priporočajo, naj bi tudi Čehi osnovali šolsko društvo zoper nemški „schulverein“, kakor smo ga mi za Slovence nasvetovali. Rečeni list kliče narod na noge zoper ta novi napad nemštva. Radovedni smo, kje bodo na Slovenskem prvo nemško šolo napravili. Naj le poskusijo, bomo videli, če res za nas nikjer pravice ni.

Gališki deželni zbor je zadnji sklenil svoje delovanje. Pred odhodom se je maščeval še nad judovskim mestom Brody, ki je prosilo za nemške šole, s tem, da mu ni dovolil potrebnega posojila. Če so judje Nemci, naj gredo vsi na Nemško, če hočejo pa na Poljskem ostati in od slovanskih žuljev živeti, naj postanejo Poljaki in naj se poprimejo poljskega jezika, če že za svojega judovskega ne marajo; to je vendar čisto zdrava logika! Zato odobravamo sklep deželnega zbora gališkega.

Vnanje države.

Iz **Belega grada** dohaja velevažna novica. Vlada je v navzočnosti kneza sklenila, sklicati celo armado pod orožje. Vse kaže na novo vojsko zoper Turka. Črnogorski knez je v vednih dogovorih z Rusijo, in videti je zdaj, da boste Črnogora in Srbija vdrugeč skupno zagrabil Turka.

Bolgari se tudi pridno pripravljajo na boj. Iz Rusije dohaja mnogo prostovoljcev Bolgarom na pomoč. Rumunski listi hočejo vedeti, da je prišlo že 20.000 ruskih prostovoljcev.

Ves svet je zdaj prepričan, da je prišel konec Turčije, in v toliko se je položaj spremenil, da zdaj nobena velevlad neče Turka podpirati in braniti, leta 1854 pa jih je še pet šlo nad Rusa, ko je hotel Turčijo razbiti.

Turčija je odgovorila na pismo združenih evropskih velesil, da se na njih želje, oziroma na sklepe berlinske konference ne more ozirati. **Grkom** ponuja čisto majhen kos zemlje, trikrat manjšega, ko je bil določen v Berlinu. **Črnogorcem** pa ne misli prav nič odstopiti, ker je postavila oborožene Albance na črnogorsko mejo, in ti so se s Črnogorci že enkrat sprijeli.

Kaj bodo velevlad na to rekle, se še ne

vé. Pravijo, da bodo poslali Francozi in Angleži svoje vojne ladije pred Carigrad, da bi Turka ostrašili, če se bo s tem ostrašiti dal. Do skupne vojske zoper Turka bo pa težko prišlo, ker države druga drugi ne zaupajo, in se je bati, da potem, kedar Turka preženejo, nastane velika vojska med evropskimi silami, ker se ne bodo mogle zediniti v tem, čigav ima biti Carigrad, kaj je početi z Macedonijo in kaj z Albanci.

Črnogorski knez je tudi že vojsko vkup sklical, ter jo razpostavlja na albanski meji.

Bismark je stopil iz rezerve in hoče zdaj zavladati cel orient, ker je poslal v Carigrad nemške uradnike in oficirje. Kaj zviti lisjak namerava, se bo kmalo pokazalo. Avstrija naj le pazi, da je ne prekan!

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane. (O XXV letnici duhovenski.) Sreberno sv. mašo ali XXVletnico mašniško so duhovni součenci, kateri so l. 1855 dovršili bogoslovne šole, obhajali letos 28. julija pri sv. Jakobu na Savi. Sošlo se jih je deset. Bilo jih je na pr. v prvi začetni šoli 135, v prvi latinski 130, v osmi 39, v četrtem letu bogoslovnem 14 in 4 redovniki. Izmed teh so umrli štirje (P. Kajetan, Prohaska, Lesjak, Blaznik); J. Čebul je misijonar v vzhodni Indiji; najmlajši — tedaj brat Pavel — je sedaj nadžupnik in opat v Požegi, prečastni Ivan Bošnjak. Prihajajoče so sprejemali s streljanjem in pritrkavanjem, s slavoloki, venci in pomenljivimi napisi; v sredo o 1/29 so jih z dvema praporcema šolski dečki in venčane deklice vpeljali v prijazno olepšano cerkev, kjer so po kratkem počestitvi presv. Rešnjega Telesa pričeli sv. mašo — pel g. J. Budnar, in za njo skupaj opravili Libero in dotične molitve za ranjce součence pred mrtvaškim odrom sredi cerkve. Po dokončanem tem obredu in odmaknjenem odru imel je ogovor g. J. Marn. Prečitavši evangelij, ki so ga pred 25 leti na njegovi novi maši brali mu kot pridgar sedanjí škof ljubljanski, je prav po njem govoril o srečnih očeh, ktere vidijo redko svečanost, in da bi se imenovati mogle tudi srečna ušesa, o najimennitnejšem vprašanji: Kaj mi je storiti,

da dosežem večno življenje? — o prvi in največji zapovedi, o ljubezni do Boga in do bližnjega, ter je razložil priliko o usmiljenem Samarijanu po tistem evangeliju v štirih pomenih — a) v verskem o pravi djanski in vesoljni ljubezni, v prilicnem b) o zgodovini vsega človeštva, c) o povestnici posameznega človeka, in d) o poslovanji duhovna, katoliškega mašnika posebej, ter pokazal, kje naj tudi on išče sebi, svoji duši zdravila, pravega življenja, ako se mu v sredi med hudobnim svetom prigodi enaka, kakoršna se je človeku, gredočemu iz Jeruzalema proti Jerihi in padlemu med razbojnike. Išče naj ga ondi, kjer je edino najti, pri usmiljenem Samarijanu, svojem božjem Zveličarju, in v živi zvezi z njegovim gostinčarjem, najvišim cerkvenim poglavarjem. O tej priliki priobči telegram, po katerem so na njegovo prošnjo sv. Oče Leon XIII. pričujočim jubilentom podelili apostolski blagoslov. Ta blagoslov naj nas spremlja v prihodnje, nadaljuje govornik, v letih, o katerih porečemo s sv. pismom: Te nam pa ne dopadajo! spremlja z milostjo božjo do konca, da kedar pride Gospod, noben ne zasliši sodbe o nepridnem, lenem hlapcu, marveč o dobrem in zvestem, kateri naj ide v veselje njegovo; in obrnivši se k v premnogem številu zbranemu ljudstvu, konča z voščilom, da bi, kedar pride Gospod v svojem veličastvu, bili na desni ter zaslišali vesele besede: Pridite izvoljeni itd. — kar je pričujoče srčno ganilo. — Po ogovoru bila je slovesna sv. maša, ktero je pel prečastni opat Iv. Bošnjak, in so mu stregli gg. Budnar, Mesar in Dovič, in o sklepu „Te Deum“, ki so ga vsi skupaj zapeli za vse v minulih 25 letih duhovskega stanu prejete dari in dobrote. Po potrebnem oddihljeju so si zamenjali v spominj seboj prinesene fotografije, in na to se radovali pri obedu vrlo pogostovani pri ljubljenem součencu g. Val. Skulu kakor v nekaki selski samoti — čisto sami součenci — mlo — vesele volje do poznega večera, kedar so se ločili sicer telesno, ali še boljše sklenili dušno v stanovitni ljubezni do konca. Bila je svečanost o sprelepem dnevu v vsem tako mila in krasna, da brez dvombe vsem ostane v najboljšem spominu, srebernjakom duhovnom in farmanom sv. Jakoba na Savi. Na zdravje — z Bogom!

Barbka hiti sama domu, pa solze ji stopajo v oči. Noč je mrzla bolj in bolj. Ura bije dvanajst.

„Bodo koj tukaj, so rekli ata, naj le sama grem, so rekli,“ pravi vsapijena Barbka. — Med tem je otroku nekoliko odleglo, toda ne trpi dolgo, pa se jame dete zopet zvijati in klicati: „ata, kje so ata? oh ata!“

„Barbka, teci po ata, reci, da je sestrici hudo, da ji k zadnjemu gre, da jih Marička želi, da mrje, reci, naj hitro hitro pridejo ata,“ velevala solzna Katinka.

Barbka teče, že bolj počasi, postajati mora, ker jo bode v prsih. Ko pride v krčmo vsa v eni sapi, stopi k očetu in pravi:

„Oh oče, ljubi oče, domu! Marička umira hitite domu! Marička vas kliče: kje so ata, pa mama se jokajo, domu, oh oče le hitro domu.“

Janko gleda zagovedno, neumno, kakor človek, ki se boji kaj dobrega storiti. Nato ustopi krčmarica in pravi: „Janko le domu pojdi, pa ubogaj otroka, mora kaj hudega biti; le ubogaj, saj je tvoj otrok, saj je tvoja hčerka; žena te čaka, ura je eno odbila, le domu pogledat pojdi, Janko!“

„No, če je taka, mati krčmarica, pa ker vi tako pravite,“ pravi Janko, „pa pojdem. Saj vem, da ni nič; če le otroka malo po trebuhu razšiplje, je pa joj, da sliši cela vas; pa lahko noč, mati!“

„Lahko noč, Janko,“ mrzlo odzdravi krčmarica.

Janko stopa proti domu, težko se na nogah drži. Barbka ga priganja, naj vendar bolj hitro stopa. Janko dela dalje korake, pa ne gre, pada in hčerka mu vstajati pomaga. Ko dospeta blizu doma, Barbka očeta popusti, pa naprej zleti proti hiši. V hišo stopivši pravi:

„Ata že gredo, skoro bodo tukaj“, in umirajočo sestrico za roko prijemši, dé: „Marička, ata gredo!“

„Kje so ata?“ spregovori bolni otrok, „kje so? pobožkajte ata, oh!“

Dete vbogo pojema, moli od sebe nožice in ročice, odpre ustca, se zgane, pa strepeta kakor tičica, ki pade iz veje na drevesu.

„Marija pomagaj!“ zaupije mati preplašena, „otrok je mrtev! za sveto voljo, otrok je izdihnil! oh moj Bog!“

Kako britki in skeleči čuti zavladajo o

takih prilikah in kako se to čutenje pokazuje v obupnem joku in zamolkem stoku, to ve le ta, ki je kaj tacega doživel.

Barbka gre jokaje venkaj, očetu naproti povedat, kaj se je zgodilo. Za lučaj od hiše jih najde na tleh, kako ustajajo, in pravi:

„Oh oče — Marička“ — in samega ihtenja ne more dalje povedati.

„No, kaj ti je, prismoda!“ se Janko zadere, „saj vidiš, pomagaj da ustanem.“

Ko očeta nanoge spravi, de Barbka:

„Maričke ni več, sirotke zdaj ne boli, po vas je prašala, kje soata? pa rekla na zadnje „pobožkajte ata“, pa se ni več ganila.“

Janko sliši, kako se glasni jok razlega po hiši. Noter stopi, sede na klop, se prime z rokama za kolena in zevne zabodeno:

„No, kaj je!“

„Otrok je umrl,“ odgovori jokajoča mati po nekolikem premolku.

„Naj umrje, saj pa ti ne boš“, odgovori ostudni oče in kakor bi nič ne bilo, se stegne po klopi, glavo na mizo naslonivši, pa zaspi.

Je to oče!

(Dalje prih.)

Iz Št. Ruperta na Dolenjskem, 24. julija. *) Pri obilnih nesrečah, ktere letos zadevajo našo ubogo deželo, je posebno dolenjski kmet vsega usmiljenja vreden in pomoči potreben.

Huda zima mu je nekatere vrste poljskih pridelkov, kakor lan, rudečo deteljo, popolnoma vzela, druge pa močno zatrla in redke pustila kakor rež ali ječmen. Spomlad nas je obiskala pozeba, ktera ni ravno posebno veliko škode naredila, pa vendar nam je pobrala zgodnji fižol, osmodila krompir in nekoliko tudi vinograde. Ko odide spomladanska nadloga, pridejo nad polje in travnike piši in nalivi, ter nam poblatijo seno, kar ga v hudi zimi ni pozeblo, po vinogradih pa tu in tam tudi palež — pa to bi se bilo še vse pozabilo.

Prišel je čas žetve, pa tudi sedaj nismo bili srečni. Ne le, da se je letos sterna pozno pozorila ter kmeta zadrževala v jesenski setvi, je prišla še druga šiba nad nas, na ktero nismo nič mislili in računili, in to je toča. Ta nam je pa pobrala, kar so nam pustile druge nezgode, namreč: Oves, proso, koruzo, fižol, sadje, in kjer je kaj ajde iz zemlje gledalo, vse do čistega. Takošne nevihte tukajšnji ljudje ne pomnijo, mislili smo, da se bo svet obrnil, tiče, stare zajce, kokoši je pobijalo. Res je, da so nekteri poprej kake snopke rži in pšenice iz polja vzeli, pa ne vsi, nekteri celó nič: vsem pa je neizmerno škode naredila, še celó nad kozolce se je bila spravila, ter po kozolcih iz snopja zroja premnogo iztepla. Kar nas pa še najbolj peče, to so odrti in poropani vinogradi, kteri niso samo za letos, ampak tudi za naprej poškodovani. Marsikteri samo od svojega vinogradiča živi, od česa bo pa letos živel? — Denarjev ljudje nimajo nič, prodati nimajo kaj. Pest žita, ktero so nesrečni toči odnesli, jim bo komaj zadosti, da se sami prežive, kje so pa druge potrebe? Če nam Bog jesenske letine bolj ne poblagoslovi, potem ne vem, kaj bomo začeli.

Revežev je zmeraj več in letos jih je bilo že tako pri nas brez primere veliko, kterim smo pomagali, dokler smo sami kaj imeli. Če smo tedaj mi pozimi pomoč pošiljali v tuje kraje, kakor v Istro, tedaj tudi upamo, da se bo zdaj nas kdo usmilil, kteri letos ni bil tako hudo zadet. Krščanska in bratovska ljubezen ne sme poznati nobenih mej, posebno pa še pri tistih ne, ktere veže domovinska vez z nami. Vsak majhen dar, kterega bi kdo blagovolil poslati, bi marsikterega stiskanega močno potolažil, da bi vsaj za sol imel. Najbolj primerno pa se meni zdi, da bi se milodari pošljali domačemu g. župniku, čast. g. Aloiziju Koširju, ker bi jih med resnično potrebne gotovo z veseljem po večji ali manjši potrebi pravično razdelil.

Slovenci! vsaj vas je po svetu vendar nekaj in ste milega srca in dobrih rok, pomagajte svojim bratom, ker smo tepeni; kadar bomo pa mi bolj srečni, vam hočemo vrniti, če vas bomo videli v potrebi! A. Š.

Domače novice.

V Ljubljani, 31. julija.

(Zoper postavo za odpravo bire) se je oglasilo, kakor čujemo, že več občin pri deželni vladi kranjski s prošnjo, naj bi je ne priporočila za cesarsko potrjenje. Na mnoga

*) Da-si smo imeli o tem že v zadnjem listu dopis, priobčimo vendar še tudi tega, ker se posebno s koncem vseskozi skladamo in želimo, da bi prošnja imela kaj vspeha. Vredn.

vprašanja, kako take prošnje narediti, bodi tu le kratek obrazec narisan, ki se dá, če kdo hoče, še razširiti, a za prošnjo zadostuje, namreč:

Slavna c. kr. deželna vlada!

Slavnega deželnega zbora kranjskega večina je sklenila postavo o odkupu duhovenske bire.

Ker bi bila ta postava očitno škodljiva in novo hudo breme za vse občane, ki imajo biro v pridelkih dajati, prosi podpisana občina, strinjaje se z razlogi narodnih poslancev, v oni seji sl. dež. zbora navedenimi, slavno c. k. deželno vlado kranjsko:

Naj bi ona te postavbe ne blagovolila priporočati Najvišjemu potrjenju.

(Petindvajsetletnico) je obhajalo preteklo sredo v Št. Jakopu pri Savi 10 leta 1855 v mašnike posvečenih duhovnikov.

(Konfiskacije.) Z „Laib. Ztg.“ zvemo, da je bil „Slovenec“ od sobote konfisciran zaradi hujskanja zoper narodnosti in da je deželna sodnija konfiskacijo potrdila. — Zadnjič je bil „Narod“ konfisciran zavoljo članka: „Mariborski škof pospeševatelj germanizacije.“

(Dobrodelnost.) Blagorodni gospod vitez Guttmansthal-Benvenutti je tukajšnji hiralnici podaril znamenito svoto 20 gld.; da se ubogi te hiše o posebnih prilikah izvanredno z jedili obdare. Ponižna in srčna zahvala blagemu dobrotniku.

(Častna občana) si je izvolila občina sv. Križ nad Kostanjevico gospoda deželnega predsednika Winklerja in poslanca g. Pfeiferja.

(Vabilo). Narodna čitalnica v Idriji napravi v nedeljo t. j. 1. avgusta veliko besedo na g. J. Leskovicovi pristavi „Meierhof“ v spomin tisočletnice slovanske liturgije. Ob 3½ uri iz čitalnice slovesni odhod z družbeno zastavo in godbo. Program. 1. Popotnica, godba, J. Serjun. 2. V boj, petje, Zajc. 3. Overture godba J. Serjun. 4. Govor. 5. Domovina, petje, A. Nedved. 6. Slovo od ljubice, godba, Hauser. 7. Deklamacija, (slovanska tisočletnica), A. Umek. 8. Na straži, petje, A. Nedved. 9. Deklamacija „smert Cirolova“, A. Umek. 10. Deklamacija „smrt Metodova“, A. Umek. 11. Komični kplet vojaka iz Bosne spremljan z godbo. 12. Nočni pozdrav, godba, Vogel. 13. Pobratimija, petje. 14. Quadrila. 15. Tombola, in potem ples v zgornjih prostorih.

(Požari.) V Loki je treščilo v poslopje posestnice Hafuerjeve, ki je tudi pogorelo s sosedovim vred; posestnica ima 5000 gold. škode in ni bila zavarovana, sosed pa je bil zavarovan za 1000 gld. Nevarnost je bila velika, še celó nekaj ljudi so žandarji in požarni stražniki z lastno nevarnostjo komaj z ognja rešili. — Na Črnučah je v sredo opoldne ogenj vpepelil 9 poslopij in celó 82 let stara žena se je zadušila. Zažgal je krovce, ki je pri svojem delu na strehi tobak kadil. Škoda je velika, ker je tudi več živine zgorelo. — V hribih nad Sostrim pod Ljubljano je zgorelo 6 hiš, požar je bil tudi v Črni vasi in pod Turjakom nekje!

Deželni zbor kranjski.

Zadnja (štirnajsta) seja 13. julija.

Poslanec Navratil poda prošnjo črnomeljske občine za podporo pri napravi vodovoda. Na mesto dr. Poklukarja se v deželni odbor za namestnika iz kmetijskih občin voli gosp. P. Grasselli.

V imenu finančnega odseka poroča poslanec Grasselli o napravi novih bolnišnic in nasvetuje, naj bi se, ker stroški za bolnike znašajo zdaj že 120.000 gld. na leto, zavezale

občine k temu, da bi teh stroškov nekoliko plačevale, ker bodo potem vsaj manj ubožnih listov dajale. Ta nasvet se sprejme.

Krška občina prosi, naj bi se napravila postava o tem, da se imajo pri vremenskih škodah odpisovati davki; prošnja se izroči deželnemu odboru v poročanje. Na to se potrjuje proračuni bolnišnega, porodnišnega, najdenišnega in norišnega zaklada za l. 1880 in 1881, ravno tako proračun norišno-stavbenega zaklada za isti leti po nasvetu finančnega odseka. Potrdi se postava o dopolnitvi določbe glede priklad k pravi davkom za občine, cestne odbore in za obdelavanje ljubljanskega mahú.

Poročilo finančnega odseka o načinu, kako pokriti potrebščine deželnega, zemljišno-odveznega in normalno šolskega zaklada za l. 1881, potem o prenapredbi pogodbe z državo zaradi priplačil k zemljišno-odveznemu zakladu in o načinu, kako dovoljevati občinam in zastopom drugih korporacij priklade za l. 1881, se potrdi brez ugovora.

Pri poročilu finančnega odseka o proračunih deželnega zaklada za l. 1880 in 1881 se prične razprava. Oglasi se poslanec gosp. Svetec in govori tako:

„Ko sem prebral to poročilo in sem videl, v kako strašanskih številkah se nam kaže potrebščina za deželni in za normalno šolski zaklad, sem se res začudil. Mislil sem sam pri sebi, za božjo voljo, kaj tako hitro napredujemo v stroških za deželno gospodarstvo. Potrebščina za deželni zaklad znaša za tekoče leto 384.268 gl., za prihodnje leto pa 395.954 gld. in potrebščina za normalno šolski zaklad za letos 195.829 gold., za prihodnje leto pa 197.161 gl. Tako se nam kaže sedanje stanje našega deželnega gospodarstva. Komu ni še v živem spominu, s kako ostrimi besedami so sodili nekteri gospodje one desne stranke deželno gospodarstvo, dokler je bilo v rokah narodne večine, kako hudo so kritizirali in očitali zborovi večini slabo gospodarstvo in zapravljenost! Ko so potem prišle nove volitve za deželni zbor, kako so leteli oklici po deželi do naših kmetov, v kterih so se svarili, naj nikakor ne volijo narodnih kandidatov, ker so zapravljali deželno premoženje, kako se je takrat obetalo, če volijo liberalne kandidate, kako se bode vse na bolje obrnilo, obetali so tako rekoč zlate hribe in doline. Primerimo sedanje gospodarstvo današnje večine z ozirom, kakšno je bilo takrat, ko je narodna stranka imela večino.

Potrebščina deželnega fonda leta 1877 je bila 314.182 gl., l. 1878 pa 318.217 gld. Takrat je odstopila narodna večina, in še l. 1879 je bila potrebščina 369.790 gld. Letos imamo potrebščine 384.268 gld. in za prihodnje leto 395.954 gld.

Normalno šolski zaklad je imel potrebščine l. 1877 samo 147.529 gld., l. 1878 pa 170.887 gld. L. 1879 znaša potrebščina 189.781 gld., in kakor smo čuli, letos 195.829 gl., prihodnje leto pa 197.161 gld. Razloček od leta 1877 do leta 1881 znaša nič manj kakor 81.000 gld. pri deželnem zakladu in pri normalno šolskem zakladu 22.000 gld., skupaj torej 100.000 gld. v okrogli številki. (Klici: Čujte!)

Tukaj moram še na nekaj opomniti, kakošen je namreč stan naše deželne blagajnice („Kassestand“). L. 1877 je bilo v kasi 76.550 gld., l. 1878 — 63.297 gld. in lani je bilo že le 42.751 gld. Kako je sedaj, ne vem, najbrže pa se ni na bolje obrnilo. Tukaj imamo razločka 33.000 gld. okrogle številke. Tako kažejo številke, da bi se bilo v tem kratkem času, kar je sedanja večina na krmilu, naše

deželno premoženje slabše obrnilo za 130.000 gold.

Čudno je, da tako imenovani liberalni regime v naši državi nima na gospodarskem polju nobene prave sreče. Ko je Hohenwartovo ministerstvo bilo na krmilu, takrat so bile državne finance v ravnotežju, stroškov ni bilo več, kakor dohodkov in državne blagajnice so bile napolnene. To ministerstvo je bilo spodkopano in nastopila je liberalna vlada, ki je vladala v mirnem času, od nikogar motena, celih šest let. In kaj je bil rezultat v finančnem oziru? Zdaj imamo prazne blagajnice in stanovitni letni primanjkljaj 20 do 30 milijonov. Čudno je, da liberalizem tako slabo izpolnjuje svoje obljube. In zakaj je to? Po mojem prepričanju za to, ker je ta liberalizem lažnjivec, ta liberalizem je v praznih besedah in frazah. Le ozrimo se v naše državno življenje. Ali je bilo kedaj manj liberalizma v Avstriji, kar se tiče ustavnega življenja, kakor pod Auersperg-Laserevim ministerstvom? Kedaj so bili časniki tolikokrat konfiscirani, kakor takrat? Kedaj je bila volilna svoboda bolj stiskana, kakor takrat? Narodne ravnopravnosti, ktero nam je ustava vendar z jasnimi nedvomljivimi črkami zagotovila, kedaj je je bilo manj, kakor pod tem tako imenovanim ustavnim ministerstvom? Še tisto malo narodno ravnopravnost, kar je je bilo dano pod prejšnjo vlado, so podrl in uničili. In pri nas v deželi, ali ni tako rekoč naš liberalni deželni odbor komaj čakal, da je prišel do oblasti, da nam je narodni jezik vrgel iz deželnih uradov in da je tudi skušal v šole vriniti nemščino in ž njo izpodrinuti, kolikor mogoče, slovenščino? Še to smo doživeli, da se je v več ljudskih šol na Slovenskem vpeljal nemški učni jezik, pedagoški nonsens, kajti to mora vendar vsak pametni pedagog priznati, da se v tujem jeziku nikdar ne more tako uspešno podučevati, kakor v materinem jeziku. Tudi za ta nonsens se imamo zahvaliti liberalni eri.

Denašnji gospod poročevalec nam je včeraj razkladal, da je bil liberalizem pred sto leti sejan, da je kakih 20 let sèm začel kal poganjati in začel rasti v naši državi. Kakor vidite, je liberalizem vendar potreboval svojih osemdeset let, predno je v avstrijski državi svoj kal pognal, ali sad liberalizma — namreč tega, kakor sem ga jaz omenil, smo v naši deželi pokusili v treh letih, pri nas ni potreboval več, kakor samo dve leti, da vidimo njegovo delovanje v oziru na narodno ravnopravnost in na deželno gospodarstvo.

Današnji poročevalec je včeraj rekel, da se sedaj kažejo neki črni oblaki na liberalnem nebu, ali on tolaži svoje tovariše, da pride skoro bister veter, ki bo te oblake razpihal. Ali mi, ki vidimo danes nasledke tega dosedanjega liberalizma, mi bi želeli, da se ti oblaki prav čvrsto zgostijo in nam dajo prav grobo nevihto, ktera bi prazni dim liberalizma za vselej razpihala, ki bi očistila zrak in spet poživila tla avstrijske notranje politike, da bi mogel na teh tleh spet pognati resnični pravi liberalizem resnične in pravne ustavnosti, ki daje vsem avstrijskim narodom pravico in ravnopravnost. Potem sem trdno prepričan, da se bo tudi na gospodarskem polju kmalu na bolje obrnilo. (Burna pohvala na levi in med poslušalci.)

Poslanec Lukman se je bil napilil ali naučil iz pisanega, kakor je on gotovo mislil, velik diplomatičen govor, kterega pa je od kraja nameraval govoriti še le pri debati o vpeljavi nemškega jezika v večrazredne ljudske šole. A nekoliko mož ni ločil prilike, nekoliko pa

si je filister mislil, da je vse eno, kedaj se znebi fraz, kterih se je iz „N. fr. Pr.“ na slepo vero naučil in da če prej odrine, bolje je, zato je deklamoval pri debati o deželnem proračunu svojo polovičarsko modrost. Njegovi somišljeniki so ga nekaj časa kar plaho gledali, boječ se, da bi se mu ne ustavilo, ko je pridigoval tako, kakor mlad dečko lekcijo. Lukman je iznašel, da za ves napredek se imamo narodnjaki zahvaliti le ustavoverni stranki, ki je ustvarila § 19 drž. osnovnih postav in ki narodnega napredka ni nikoli ovirala. (Glasen trajen smeh med narodnimi poslanci in poslušalci. Dežman in Vesteneck se prav čudno namuzata.) Potem pa Lukman počne oštevati narodnjake, da niso narodni, ampak goli klerikalci, da so se v državnem zboru zedinili z raznovrstnimi strankami in da so „schleppträgerji“ klerikalizma, in druge bedaste fraze, kakor jih dunajski judje pišejo in ljubljanski butelj ponavlja. Potem pripoveduje, kako zelo potreben je nemški jezik Slovincem, kakor da bi v tej stvari ne bil vsak slovenski spodnjegimnazijalec bolje podučen, kot vsi Lukmani vkup. Na dalje Lukman čenča, na narodna ali „klerikalna“ manjšina hoče Avstrijo razbiti v federativne kose in nekako zavija, da če današnje vlade vladanje ne poneha kmalu, bode za istino vsega konec. (Glasen smeh je spremljal deklamacijo gospoda Lukmana.)

Poslanec Robič graja slabo finančno stanje dežele pod zdanjim ustavovernim oskrbništvom, in stavi sledeče predloge:

1. Deželni odbor naj dela na to, da se izdajo postavne določbe, po kterih naj se deželne doklade k neposrednim davkom z določenim percentom ob enem z užitninskimi davki pobirajo, ter popolnem sproti odrajtujejo c. kr. deželni blagajnici; deželni odbor naj deluje na to, da se te naredbe na odločilnem višjem mestu izdajo.

2. Deželni odbor ima še nadalje nalog zaostanek doklad k vžitninskemu davku v znesku 128.977 gold. 67½ kr., potem vseh pravnih sredstev, ktere so mu na razpolaganje, strogo iztirjati in o vspehu tega deželnemu zboru posebno in nadrobno poročati.

Dr. Schrey, kakor navadno, dolgočasno ugovarja Svetcu, veliko poslušalcev odide.

Na to se oglasi zopet gospod Svetec in pravi: Dr. Schrey je rekel, da imamo zmirom enake deželne doklade in da je to najboljši dokaz, da nismo nič na slabšem. Nu, jaz imam še nekaj številke zabeleženih, kterih dozdej še nisem porabil. Morda bodo one dokazale, da trditev mojega predgovornika ni resnična, vsaj kar se tiče rezultata doklad, da se je tedaj pod vašim gospodarstvom gotovo, kakor sem jaz razjasnoval, obrnilo na slabše. L. 1877 je prišlo doklad več kot jih je bilo potrebno 33.000 gld.; 1878 l. 36.000 gld.; l. 1879 pa 43.000 gld. Za letos pa jih ne bo prišlo več kot 4000 gld. več, kakor jih je potrebno. Vidite, da znamo tudi mi jako dobro s številkami računati.

Sprejme se precej konec debate, ki so ga bili nemčurški poslanci, kterim so se menda taki govori narodnih poslancev jako sitni zdeli, tajno z listki, poslanimi deželnemu glavarju, nasvetovali.

Govori tedaj v generalni debati le še Vesteneck jako površno in zaničevalno po svoji šegi proti narodni stranki, kteri očita, da se je slabo posrečilo „streljanje nazaj“, in da naj si narodnjaki zapišejo na svoj rovaš, če je zdaj več troškov za deželo, saj so oni krivi. (Dr. Vošnjak reče: „To je vendar aroganca!“) Vesteneck toži dr. Vošnjaka deželnemu glavarju,

da zmirom, kadar on govori, dela neparlamentarne opazke, in zahteva od deželnega glavarja, naj dr. Vošnjaka pokliče k redu. Deželni glavar Kaltenecker pravi, da ni dobro slišal besedi dr. Vošnjakovih, sicer bi ga bil precej zavrnil. Vesteneck nadalje pravi, da on ne pozna nobenega narodnega jezika na Kranjskem. On pozna dva deželna jezika na Kranjskem, ktera imata oba enako pravico in njegova stranka oba pripoznava. O jezikovem vprašanji pravi Vesteneck, da bi se mi prav lahko pobotali. Nikakoršne zveze in sprave pa nečemo s stranko, ki naravnost dopisuje z Rimom! (Velik ugovor med narodnimi poslanci in med poslušalci.) Mi hočemo, da naši rojaki so Kranjci in pravi Avstrijci; z Rimom pa nečemo nič opraviti imeti. (Smeh in ugovor na narodni strani.)

Poslanec Svetec: Meni ni čisto nič znano, da bi naša stranka naravnost z Rimom dopisovala si, jaz tedaj pozivljam g. predgovornika, naj to stvar razjasni in dokaže.

Vesteneck na to molči in je s tem najbolje dokazal, da je samo klobuštraj kot stara baba, ki ne vé, kaj pravi.

O specijalni debati govori dr. Zarnik in očita nemškutarjem nedoslednost, ker se prej, dokler so bili v manjšini, vedno rekli, da deželnim uradnikom ne bodo plače nikdar povišali, kajti dežela jih ne more plačevati bolje, zdaj so pa to brž storili. Govorita še dr. Schrey in Vesteneck, po nasvetu prvega dobi deželni inženir Vičl 200 gld. remuneracije.

Poslanec gosp. Detelja prosi državne podpore za cesto pri Besnici, ktero Sava razdira, Dežman ugovarja temu.

Poslanec Pfeifer popisuje bedo po toči poškodovanih Dolenjcev in prosi za nje podpore z deželnega zaklada in to tako, da bi se v take namene določena svota 6000 gl. povikšala za 4000 gld. na spol za l. 1880 in 1881. Ta predlog pa ne obvelja.

Po vsem tem se potrdijo proračuni.

(Konec.prih.)

Listnica vredništva.

Č. g. J. Ž. v M. Da Vaš dopis ni za „Sl.“, bote sami po natančnejem premisliki spoznali. Priobčen bi le škodoval in zbudil nepotrebno žaljivo in ostudno osebno polemiko, ktera bi nam bila ravno zdaj škodljiva. Da bo pa vendar namen, s kterega ste ga Vi pisali, dosegel, smo poslali ga naravnost na njegovo adresu, s čemer bo gotovo tudi Vam vstreženo.

V moji zalogi so ravnokar na svetlo prišle lepe bukve:

Lilija v Božjem vrtu

ali deviški stan, njegova lepota in pomočki ga ohraniti, in sicer četrtega pomnoženega natisa. Spisala sta te bukve častita gospoda L. Jeran in A. Zamejc po spisih sv. M. Alfonza Ligvorskoga s pristavkom jutranjih, večernih, dvojnih mašnih, spovednih, obhajilnih molitev, dvojnih litanij — sv. rešnjega Telesa in lavretanskih — svetega križvega pota Leonarda Postomavriškega, raznih molitev v dosego potrebnih čednost in treh pesem v čast Mariji prečisti Devici. — Velja pa „Lilija“ na 14 polah v osmerki nevezana: 17 soldov, trdo vezana 32 soldov, v platnu vezana 40 soldov, v usnji 50 soldov, z zlatim obrezkom 70 soldov.

Dobiva se tudi v moji zalogi (5)

„Zlata šola“

ali bukve polne lepih nauk in molitev, ki jih je spisal častiti gospod Janez Volčič. Cena tem bukvam, ki imajo zunaj spodbudnih nauk in molitev za razne potrebe tri maše in sedem litanij, je usnatim 85 soldov, in z zlatim obrezkom 1 gld. 20 soldov.

Matija Gerber,
bukvovec.